

ARDERE DE TOT — Volum de versuri de Ileana Mălăncioiu. Apărut la București, Editura Cartea Românească, 1976, 61 p. Poezii din acest volum au fost antologate în *Poe-me*, Cuvânt înainte de L. Raicu, București, 1980, și în *Linia vieții*, Iași, 1999.

Se regăsesc, în *Ardere de tot*, fără schimbări spectaculoase, constantele poetice care fac din **I. M.** o voce distinctă, interesantă, a liricii contemporane; ceea ce toate comentariile critice ale cărților sale par să afirme, subiacent, este că fascinația acestei voci rezidă tocmai în constanța sa, în capacitatea de a ivi, mereu, alte rezonanțe acelorași teme (eros și thanatos) și scenarii (orifice, sacrificiale, biblice), rostite în aceeași sferă lexicală (Marian Popa o numea „cunoaștere a realităților primare prin forța cuvintelor primare, ale blestemului, descântecului și rugăciunii”). În termenii lui Ovid S. Crohmălniceanu, atrage în versurile **I. M.** disproporția profunzimii atinse, prin comparație cu mijloacele întrebuintate. *Ardere de tot* cuprinde un ciclu de poeme-scenarii. Unele dintre ele, de esență livrescă, investesc textul preexistent cu valențe mitice și nu ezită în a-i schimba miza simbolică. Astfel, legendara „piramidă de capete a Lăpușneanului” devine prilej de a transcrie perspectiva feminină asupra unei relații a eului cu divinitatea (ambiguu, zeu și partener pentru jocul sacrificial al iubirii): „ci iată piramida domnului alexandru lăpușneanul / deasupra stă capul unui logofăt mare / mi s-a dat un leac de frică dar eu tot femeie sunt / și în neștire cat în pământ // domnul îmi spune că nu mai omoară / domnul mă roagă să cred în cuvântul lui / și într-adevăr numai din când în când / mai scoate câte-un ochi al nu știu cui...” (*piramida*). Reapare scenariul predilect în erotica poetei, acela al îndrăgostitei Irodiada-Salomeea și al tăierii capului lui Ioan (bărbatul sacrificat – virilitate divină, amenințătoare – căruia dansul ritualic al femeii îi traduce sacralitatea în senzualitate): „să nu arăți că ți-e frică mi-a spus / să pari liniștită în gând să numeri / și-n vreme ce el crede că îl săruți / îi vei desprinde capul de pe umeri” (*să nu arăți că ți-e frică*); cel decapitat păstrează nuanțele „mortului frumos cu ochii vii” din tradiția, la noi, a eroticii posteminesciene, însă tablourile (adevărate „tablouri de gen”, între hieratismul artei creștinismului timpuriu și manierismul plasticii Jugendstil pe această temă) sunt adesea repetitive, construite din proiecții cumulative pe același simbol: „atunci a venit și ea ca salomeea și a luat în tăcere / capul tău pus pe tipsie și a jucat / cu el în fața împăratului deși nu îl tăiasse ea / și deși nici nu știa că a fost tăiat // și văzând-o el cum joacă în fața lui / cu capul tău ca al sfântului de altădată / chiar dacă nu știa că a fost retezat / a hotărât că este necurată // și a pus să fie spălată cu apele sale / și ținută șapte zile în singurătate / dar și-acolo ochii tăi de mort frumos / încă așteptau să i s-arate” (*atunci a venit și ea*). Erotica se construiește, în consecință, într-o suită de scenarii proiective, posibile „existențe împreună” (în care bărbatul e frumos, puternic și mort, iar ea este femeia-eu păcătoasă, speriată, slabă, dar vie), derealizate de plasarea verbelor lor, mereu, la trecut: „aș fi vrut să mă-ndrept către tine ca și cum te-aș ști de demult / de undeva dintr-o altă viață și apoi să nu mai știu ce să fac / și-abia atunci să vină chiar el și să ne binecuvânteze / așa cum a binecuvântat pe rebecca și pe isaac” (*dorință*). În strânsă legătură cu o atare viziune asupra erosului, poeta privilegiază – între scenariile sacrificiale – pe acela al morții seminței; poate regăsind într-însul fericita întâlnire a filonului

biblic cu tradiția misteriiilor antice, *id est* – un principiu de coeziune pentru evantaiul amplu de mituri reluate în poezia sa. Chiar peisajul cel mai benign (din specia pastelurilor) se constituie spre a înscena ritul morții și renașterii vegetale: „aer proaspăt cu miros de viță dezgropată / și cu pomii văruiți la porți / am intrat din nou în primăvară / cu aceleași visuri și cu câțiva morți // îngropăm sămânța mai adânc / s-o ferim de păsări și de ger / s-au lăsat mormintele, dă frunza / sufletele poate au ajuns în cer” (*pastel*). Vegetația înseamnă *vitalitate*, termen de altminteri fundamental și în definirea feminității dominante a universului, ca și a viziunii poetice. Dincolo de resemantizarea unor toposuri, de redescoperirea resurselor poetice ale limbajului obligat ori ale mitului, incitantă este, în *Ardere de tot*, schimbarea de perspectivă, pusă – programatic – sub accent. *Eul liric este* – se vrea, se construiește, se rostește... – *feminin*. În jurul feminității afirmate ca o victorie (a naturii renăscând din propria moarte), dar și ca un păcat (al Salomeii, de pildă) gravitează constelația de arhetipuri apă-vegetație-moarte-sevă-pământ. Lung-descriptivă adesea, poezia I. M. creează, în *Ardere de tot*, impresia că se hrănește din plăcerea propriei contemplații. După expresia lui Eugen Simion, *Ardere de tot* este „cartea în care spiritul poetic atinge deplina maturitate, nu modifică în esență temele, nici tonul în continuare elegiac, cu asprimi și, din loc în loc, discordanțe care abat fluxul liric și dau bocetului mândru o notă de violență biblică. [...] Suferința erotică și-a depășit, cum zice chiar I. M., *țimutul*, timpul devoră spațiul sau invers, important fiind acest sentiment de durere copleșitoare, de plâns general, profetic”. Dacă nu se poate spune că aduce modificări fundamentale în configurația liricii I. M., volumul de față poate fi considerat, în schimb, o fericită confirmare a liniilor de forță ale acesteia.

EDIȚII: *Ardere de tot*, București, 1976.

REFERINȚE CRITICE: M. Popa, *Dicționar de literatură română contemporană*, 1977; Georgeta Horodincă, „Studii literare”, 1978; E. Simion, *Scritori români de azi*, III, 1984; Ovid S. Crohmălniceanu, *Al doilea suflu*, 1989; M. Scarlat, *Istoria poeziei românești*, IV, 1990.